

Fotball som vitenskap: Forskerens forhold til praksisfeltet og forskningens relevans for praksis¹

Bente Ovèdie Skogvang

Høgskolen i Hedmark, Institutt for idrettsfag

Publicerad på Internet, www.idrottsforum.org (ISSN 1652–7224) 2006-11-29

Copyright © Peter Dahlén 2006. All rights reserved. Except for the quotation of short passages for the purposes of criticism and review, no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the author.

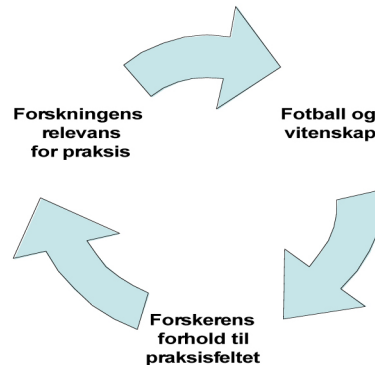
Den grunnleggende spørstillingen inför all vitenskapelig forskning inom det akademiska etablissemangent handlar om forskaren själv. Man brukar tala om forskareffekten, och oftast snävt syfta på en specifik situation, kanske en intervju, där forskaren genom sin imponerande närvaro som intervjuare kan tänkas påverka hur svaren på frågorna utformas. Men forskareffekten är så mycket mer. Hur frågorna formuleras, vem som tillfrågas, hur svaren förstås och analyseras är en del av forskareffekten; och naturligtvis, valet av problem att undersöka, formulering av spørställningar, utformandet av hypoteser och grunnleggende forskningsstrategi, allt detta kan med rätta sägas vara beroende av forskarens interesse, inriktning, preferenser, förståelse.

Forskaren Bente Skogvang, som i maj erhöill doktorsgraden vid Norges idrettshøgskole på en avhandling med titeln Toppfotball – et felt i forandring, tar i sin artikkel om forskarens relation till sitt forskningsobjekt sig själv som exempel. Inom en månad ingick hon i ett flertal fotbolls-kontexter, inklusive forskarrollen: som domare i landskampen mellan England och Frankrike på Ewood Park i Blackburn, med 12 000 på läktarna och direktsändning i BBC; domare på klassisk mark i La Manga med J19-landslag där 18-19-åriga tjejer utvisas på grund av slag och sparkar; fotbollslek med knattar, tre till åtta år; Champions League på TV; ingående läsning av Richard Giulianottis bok om fotbollens globalisering. Här finns en uppenbar risk för att förståelsen blir forståelsen, att det som är kjent tas for givet. Mot detta biter bara insikten om att risken finns, och Skogvang viser övertygande att hon har den insikten. Hennes artikkel tar sin utgangspunkt i vad fotboll är och vad vitenskap är. Därefter synar hon begreppet fotbollsvitenskap, och frågar sig hur man som forskare ska förhålla sig till praksisfeltet, och, självfallet, på vilket sätt forskaren är relevant för fotbollens vardagsverklighet. Artiklen, som bygger på Skogvangs prøveforelesning, bjuder på en insiktsfull analys av forskarens roll och en nyttig påminnelse om vikten av att forskaren ser sig själv i forskningsprocessen..

¹ Artikkelen er en omarbeiding av min prøveforelesning som ble holdt i forbindelse med min doktordisputas ved Norges idrettshøgskole, Oslo 5.mai 2006.

Innledningsvis drøfter jeg begrepene fotball, vitenskap og koblingen mellom fotball og vitenskap eller fotballvitenskap før jeg gir en kort oversikt over perspektiver og innfallsvinkler i norsk fotballforskning. Deretter belyses forskerens forhold til praksisfeltet, hvem er ”fotballforskeren” og metodiske overveielser rundt styrke og svakheter med nær og fjern relasjon til praksisfeltet. Avslutningsvis drøfter jeg forskningens relevans for praksis, hvilken nytte fotballen kan ha av forskningen og mulige konsekvenser for fotballen. Jeg vil foreta det jeg har kalt ”en runddans” av refleksjoner om fotball og fotballvitenskap:

En runddans av tanker om fotball

Jeg har valgt å ha en generell innfallsvinkel og tar utgangspunkt i norsk fotball og noen av de pågående debatter i det offentlige rom knyttet opp mot fotball og vitenskap i Norge. Her trekker jeg fram fotballforskere og deres relasjoner til praksisfeltet ”norsk fotball”, samt drøfter hvorvidt fotballfeltet kan ha nytte av fotballforskningen som gjøres. Jeg kunne ha valgt en løsning med større vitenskapsteoretisk preg, samt gått grundigere inn på eget vitenskapelig ståsted, men både tid til rådighet, samt egen interesse for de fokuserte tema har vært avgjørende for mine valg her. Som forsker er det viktig å være bevisst sitt eget forhold til praksisfeltet en studerer og samtidig tenke over hvorvidt den kunnskapen en frembringer har relevans og nytte for praksisen, i dette tilfellet fotballfeltet.

Hva er fotball?

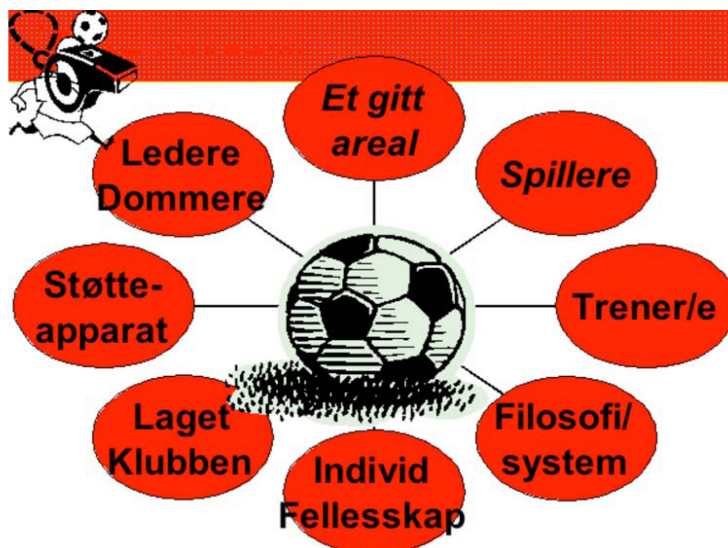
I Cappelens digitale leksikon beskrives fotball slik:

fotball, verdens mest utbredte idrett, ballspill mellom to lag med 11 spillere hver på en rektangulær bane som ved int. kamper er 100–110 m x 64–75 m. Ett mål på hver av kortsidene er 7,32 m brede og har en tverrligger 2,44 m over bakken. Ballen (68–70 cm i omkrets, vekt 410–450 g) skal spilles uten å berøre hender eller armer, og hensikten med spillet er å få ballen i motstanders mål. Bare målvakten har lov til å berøre ballen med hendene så lenge ballen er i spill og innenfor et rektangulært felt foran målet. Spillet foregår i to omganger à 45 min. I internasjonale kamper er det fire dommere, en hoveddommer som leder kampen, to linjedommere og en reservedommer som også håndterer bl.a. innbytte av spillere. Fotball forekom som spill alt i oldti-

den, men det moderne spillet fikk sin form i England på 1840-tallet. De første reglene ble utformet i 1863, den første fotball-serie, den engelske liga, ble startet i 1888. Norges Fotballforbund ble stiftet 1902, Det internasjonale Fotballforbundet (FIFA) i 1904. Fotball ble OL-gren fra 1900 (kvinner fra 1996). VM fra 1930 (kvinner fra 1991). NM (cup) fra 1902 (kvinner fra 1978), seriespill fra 1937 (kvinner fra 1984). (www.caplex.no, 2006, pp. 197-198)

Et eksempel på hvordan en toppfotballspiller beskriver fotball, er ”Nikolines” ord fra eget feltarbeid:

”Du har et gitt areal, som 11 spillere sammen skal spille en ball mot det andre målet, som står på motsatt side av banen. Det er mange måter å nå målet på, og det er jo en trener da som oftest setter opp en filosofi om hvordan spillesystemet skal være og hvordan du skal komme over på den andre siden av banen. Det er det som er spennende, så å se hvordan de forskjellige trenerne ønsker at laget skal komme over på den andre siden av banen og score mål. Det er også interessant hvordan hver spiller løser det, og vi er veldig forskjellige. Noen tenker individuelt, mens andre tenker mer på å spille og gjøre andre gode, og så til sammen utgjør jo de 11 individualistene utpå banen da et lag, men alle har jo forskjellige måter å gjøre det på. Jeg syns det er veldig, veldig gøy og fascinerende når det du har trent på en hel sesong faktisk fungerer i virkeligheten, og du klarer å nå målene og du klarer å vinne kamper. Det er et vanskelig spill. Det er ikke alltid like lett å ha kontroll på ballen og komme forbi motstanderne, så hver enkelt situasjon ute på banen er jo en utfordring i seg selv i hvordan du skal komme deg videre til neste eller lengre opp på banen hele veien. (...) Det positive er at du kan bidra med noe i et fellesskap der du er med på å nå et felles mål da. Altså, målene kan jo være forskjellige, men du er i hvert fall en gjeng som iherdig jobber mot å nå det målet. Alle prøver å bli bedre, og alle prøver å bidra med sitt. Samtidig så i den klubben jeg spiller for, der har de hatt veldig høy takhøyde, og spillerne får lov til å være seg selv og bidra med det som er styrkene i seg selv. Det er et godt miljø i laget og klubben, bra støtteapparat rundt og noen ledere som står på for oss. Ja, og så må jeg jo ikke glemme dommerne da,” flirer ”Nikoline”. (Skogvang, 2006) s. 197-198).

Denne figuren kan være en sammenfatning av "Nikolines" beskrivelse av fotball. Hun beskriver fotballspillet på banen, samt et klubbfellesskap og lagspill med rom for individualister. Samtidig som hun sier at treneren iverksetter en filosofi og et system, viser hun til at det er rom for individuelle løsninger på banen. Fotball er selvfølgelig spillet på banen, og i Cappelen og andre leksikon er det beskrevet slik fotball spilles av toppklubber og i internasjonale kamper. Norges fotballforbund (NFF) er underlagt UEFA (Det europeiske fotballforbundet) og FIFA (Det internasjonale fotballforbundet), og organiserer både topp- og breddefotball. Parallelt er NFF en del av Norges idrettsforbund og olympiske komité (NIF/NOK) som organiserer all frivillig idrett både i bredden og toppen i Norge. NIF/NOK er igjen avhengig av spillemiddeloverskuddet fra Norsk Tipping som forvaltes av Idrettsavdelingen i Kultur- og kirke departementet. Toppfotballen kan igjen deles inn i landslagsfotball for ulike aldersgrupper og ulike kjønn, samt toppklubber på kvinne- og herresiden. Toppfotballen utgjør likevel bare en liten prosentandel av fotball i Norge. Hovedparten (99,84 %) av fotballaktiviteten utgjør breddefotballen. Fotball er spillere, dommere, ledere, trenere, foreldre, lagledere, publikum, vaffelsteikere, draktvaskere, transportører etc. i breddefotballen. Samtidig inkluderer det hele fotballfeltet, det vil si Norges fotballforbunds organisasjon som er særforbundet som består av "*flere aktive fotballspillere enn noensinne*" ifølge www.fotball.no, 21.april 2006. Per i dag er det 25 084 lag i seriesystemet i regi av NFF og de 18 fotballkretsene. Dette er en oppgang på 1 674 lag fra 2004-sesongen. Dette inkluderer lag i barnefotballen (6-12 år), ungdomsfotballen (13-19 år), voksenfotballen (20 år +), lag for personer med funksjonshemninger, og såkalte "Unified lag" der funksjonsfrie og folk med redusert funksjonsevne spiller på samme lag.

Selv om den organiserte delen av norsk fotball er under samme paraply (NFF) kan en likevel si at fotball spilles i *ulike kontekster* avhengig av nivå, alder, kjønn, etnisitet, funksjonsevne, seksualitet o.s.v. Målsettingen til NFF og fotballorganisasjonens kretser og klubber er å integrere alle som ønsker å delta i fotballen på lik linje. De har også gjort og gjennomfører fortsatt ulike tiltak som for eksempel "Lillejenteprojektet" for å få med flere jenter, "Fargerik fotball" for å inkludere mennesker fra ulike kulturer, "Unified fotball", samt fotball for psykisk utviklingshemmede for å integrere mennesker med nedsatt funksjonsevne, o.s.v. Likevel har ulike grupper nasjonaliteter valgt å danne egne lag innen NFFs seriesystem med utgangspunkt i deres opprinnelsesland, såkalte "*innvandrerslag*". Samer fra hele Nordkalotten har gjennom egne organisasjoner etablert egne landslag for kvinner og menn, som spiller landskamper mot andre lag som ikke er organisert i FIFA. Homofile og lesbiske har egne lag som deltar i turneringer både i Norge og internasjonalt i "Gay Games" etc. En kan derfor ikke begrense seg til å si at fotball er all fotball som er organisert av Norges fotballforbund, selv om det utgjør hovedparten og selv om det er det største særforbundet i Norge. Det foregår også fotball uten at den er organisert i forbund eller kretser. Barn, ungdom og voksne spiller fotball på balløkker eller i ballbinger, i skolegården, i nabolag, i helgeturneringer, på bedriftsfotball-lag organisert av Norges Bedriftsidrettsforbund, på stranda ("strandfotball"), five-a-side både i NFF og i andre organisasjoner o.s.v.

Flere av de som er "fotballinteresserte" og som ikke nødvendigvis spiller selv regner seg også som en del av fotballen gjennom å være publikummer eller TV-seer, avisleser etc. med særinteresser for fotball. Publikum på kampene, fotballsupporterne, "fansen", er de som er på stadion, deltar og skaper stemningen og de som ser kampene i virkeligheten ("Live"). Virkeligheten og konteksten kan imidlertid i fotball være både å delta selv

som spiller, trener, leder, dommer, foreldre rundt selve fotballaget på banen, og kan kalles ”*virkelighetsfotballen*”. Samtidig kan fotballkonteksten være en fotballsupporter, eller en fotballfrelst, ofte kalt for ”fotballidioter”. Slike framstår som positive konsumenter av fotball, som ukritisk og passivt forguder sine helter på banen eller på TV-skjermen og prøver å få sett samtlige kamper der favorittlaget er involvert, slik Hans Hognestad (2005) så godt beskriver det. Fotballkonteksten for fotballsupporteren vil dermed ofte være en annen enn den er for den som deltar ute på banen. Mange tilskuere vil imidlertid også være med i roller rundt lagene, i klubben, som frivillig, som sjåfør etc. I definisjonen av fotball vil disse imidlertid ikke telles med i antall aktive. Supporteren er likevel en del av fotballfeltet og regnes her som en del av fotballen. Det har også vært en tendens i den profesjonaliserte og kommersielle delen av toppfotballen at flere og flere av tilskuerskaren har kommet fra næringslivsfeltet og fra media, særlig i toppen på herresiden. Både næringslivet og media har vært høyst tilstedeværende i fotballen fra tidlig på 1900-tallet, men i stadig stigende grad fra 1970- og 1980-årene i takt med den økende kommersialisering og profesjonalisering av fotballen, i følge Goksøyr og Olstad (2002). Fotballsupporteren er dermed ikke slik den en gang var. Eller er det bare et mangfold av ulike supportere fra ulike kontekster som selv om de ofte er atskilt på stadion tilhører den samme konteksten; toppfotballkonteksten, eller toppfotballfeltet, som jeg liker å kalle det?

Når en beveger seg fra det som omtales som ”virkelighetsfotballen” til ”*TV- og avisfotballen*” eller ”*den medieskapte fotballen*”, inkluderer en noe enda mer i fotballfeltet; aviser, TV, radio, sponsorer, næringsliv, etc. Jo høyere opp i divisjonssystemet, særlig for menn, du kommer, jo flere ”støttespillere” og aktører er det i fotballen. Her kan nevnes i fleng: jurister, agenter, medisinsk personell, fysiske trenere, kostholdseksperter, investorer, eiere, osv. I profesjonell fotball, særlig på herresiden, har fotballfeltet utvidet seg til også å ha svært nære relasjoner til tilgrensende felter som for eksempel næringslivs- og mediefeltet, samt rettsvesenet for eksempel gjennom bl.a. Bosman-dommen og helsevesenet gjennom ulike privatklinikker og medisinsk støtteapparat, o.s.v. (Skogvang, 2006). Kanskje beveger en seg bort fra det som er fotball da? Eller siden fotball er en del av samfunnet rundt, må en også ha med dette når en tenker på fotball og fotballvitenskap? Det kan utvilsomt genereres både mye og ny fotballkunnskap og fotballvitenskap ut i fra en fotballkontekst der fotballsupporteren eller der næringsliv, media, rettsvesen, helsevesen m.fl. er sentrale aktører. I denne artikkelen kommer jeg i hovedsak til å holde fokus på toppfotball, men noe av diskusjonen knyttes også opp mot breddefotball.

Hva er vitenskap?

Karl Poppers bok *The Logic of Scientific Discovery* (1959) har hatt hegemoniet i moderne forståelse av vitenskap gjennom introduksjonen av ”kritisk rasjonalisme”, der han fastslår falsifikasjon som det grunnleggende prinsippet i vitenskapelige undersøkelser. Popper hadde et positivistisk utgangspunkt, og slo fast at objektivitet i den naturvitenskapelige forskningen er oppnåelig gjennom testing og falsifikasjon av hypoteser. Både Thomas Kuhn og Paul Feyerabend var sentrale kritikere av Poppers vitenskapssyn. Thomas Kuhns bok *The Structure of Scientific Revolutions* (1962) slår fast at vitenskapen utvikles gjennom paradigmer, der vitenskapelige revolusjoner skapes gjennom interne kamper mellom fors-

kere. Ifølge Kuhn utvikles paradigmer som innbyrdes ikke er sammenlignbare, noe som vanskeliggjør å tenke tverrfaglig i forskningen. Feyerabend (1975) benektet forestillingen om en enkel fornuftig forklaring i vitenskapen og anbefalte heller metodologisk pluralisme. Også samfunnsvitenskapene har vært og er inspirert av det positivistiske paradigmet, men mange samfunnsforskere bruker i dag kvalitative metoder som er mer inspirert av Poppers kritikere. Samfunnsvitenskapen tar sikte på å beskrive, forklare, forstå, forutsi, kritisere eller endre samfunnsforhold. I arbeidet med å realisere en eller flere av disse målsetningene vil forskeren alltid bli stilt overfor *empiriske problemer*, det vil si spørsmål om hvordan noe faktisk forholder seg i den virkelige verden (Hellevik, 1983). Hvilket vitenskapssyn og epistemologi eller erkjennelseslære forskeren har, tar gjerne utgangspunkt i fag- og forskningstradisjon. I vitenskapsfilosofien dreier dette seg om hvorvidt sannhet kan nås gjennom menneskelig rasjonalitet. Ifølge Polkinghorne (1989) er kjernespørsmålet hvilke metoder som kan bidra til å fremskaffe sann kunnskap. To motpoler som forfektes i denne debatten er den ene som slår fast at det er mulig å oppnå objektiv kunnskap og den andre som sier at dette ikke er mulig. Fuglesang og Bitsch Olsens (red.) bok *Videnskabsteori på tværs af fagkulturer og paradigmer i samfundsvitenskaberne* (2004) gir en grundig oversikt over de mange og ofte motstridende antakelser om hvordan viten oppbygges, hva samfunnet er og hva som inngår i samfunnsvitenskapelig analyse. De viser til spenninger mellom ulike vitenskapsteoretiske posisjoner og taler for at en i stedet for motsetninger mellom ytterpunktene bør forsøke å ha en mer pragmatisk og objektivt fremstilling (op.cit.: 8). Idrettsvitenskapen er tverrfaglig, og mitt ståsted er det fortolkende paradigmet der utgangspunktet er at objektiv kunnskap er uopnåelig fordi all kunnskap er relativ og må forstås i en personlig og kulturell sammenheng. Det fortolkende paradigmet reflekterer arven fra hermeneutikken og den filosofiske tradisjon med fortolkning som det sentrale element (Denzin & Lincoln, 2000).² I motsetning til positivismens deduktive orientering er forskningens mål her å utvikle teori og stille nye spørsmål på bakgrunn av at fenomener og situasjoner studeres i sin naturlige kontekst, og på bakgrunn av hvordan de oppfattes av aktørene. Thagaard (2004) vektlegger betydningen av *fortolkning* og den kvalitative forskningens *legitimitet*. Hun slår fast at en systematisk tilnærming ikke er tilstrekkelig grunnlag for å komme frem til forståelse av resultatene og at innlevelse, kreativitet og innsikt også er viktige sider ved forskningsprosessen og skriver bl.a. følgende:

Troverdighet sier noe om forskningen utføres på en tillitsvekkende måte. *Bekreftbarhet* knyttes til kvaliteten av tolkningen, og om forståelsen det enkelte prosjekt fører til, støttes av annen forskning. *Overførbarhet* har referanse til at tolkninger som er basert på en enkelt undersøkelse, også kan gjelde i andre sammenhenger. (op.cit:21, min utheving)

Som andre forskere³ under ikke-positivistiske paradigmer, deriblant det fortolkende paradigmet, slår jeg fast at det ikke finnes verdifri forskning. Gjennom kvalitative studier som for eksempel feltarbeid med et fortolkende perspektiv, vil det også være vanskelig å reprodusere de samme funn, da den sosiale verden stadig er i forandring. All kunnskap og forstå-

2 Lincoln og Guba oppdaterer de ulike vitenskapsteoretiske ståstedene og deler inn i fem ulike paradigmer i *Handbook of Qualitative Research Second edition* (Denzin & Lincoln, 2000) s. 164-169, der konstruktivistiske, fortolkende og hermeneutiske ståsteder samles i ”det konstruktivistiske paradigmet”.

3 Se: (Alvesson & Sköldbberg, 1994; Denzin & Lincoln, 2000; Kvale, 1996; Thagaard, 2004; Wadel, 1991).

elsesutvikling skjer med grunnlag i visse sett av verdier. Målet er å sikre seg at det du som forsker finner, gjenspeiler subjektene syn og spørsmålet i seg selv, og ikke er et produkt av forskerens forutinntatthet eller fordommer (op.cit.). Mer omkring forskerens posisjonering i forhold til feltet, og dermed ”forutinntatthet” følger litt senere.

Hva er fotballvitenskap?

Hvor møtes så fotball og vitenskap og hvilken vitenskap har vært den dominerende i fotballfeltet gjennom årene? Gjennom mange år har fotball vært koblet til vitenskap gjennom at tradisjonelle vitenskaper som for eksempel fysiologi, psykologi, medisin, pedagogikk etc. ble anvendt på fotball. Gjennom søk på BIBSYS kom det frem 20 ulike doktorgrader⁴ der fotball er hovedarena/fokus, hvorav sju⁵ er gjort i Norge og fire⁶ i Sverige. Av de norske doktorgradene som omhandler fotball er tre innen medisin, dvs. de omhandler skader i fotball (Andersson, 2002; Árnason, 2004; Tysvær, 1990), tre innen psykologi (Jordet, 2004; Miller, 2004; Ommundsen, 1992), en innenfor sosialantropologi (Hognestad, 2004) og en inne sosiologi (Skogvang, 2006). I tillegg til å søke på doktorgrader har jeg også gått inn og sett på fotballforskning internasjonalt. Der er publikasjonene i fem binds serien *Science and Football* sentral.⁷ Serien er presentasjon av utvalgte foredrag fra verdenskongresser i ”Vitenskap og fotball”. Hovedtemaer i disse kan kort oppsummeres slik: fysisk trening og fysisk form, treningsmetoder, fysiologi og kosthold, psykologi og fotballatferd, samt atferdsteori, kampanalyser, biomekanikk, medisinske aspekter ved fotball, ledelse og coaching/veiledning, organisasjon og ledelse og sosiologiske aspekter av f.eks. fotball-vold.

Selv om for eksempel den alltid engasjerte argentineren og sosialantropologen Eduardo Archetti (2003) i Norge⁸ og sosiologen Richard Giulianotti⁹ og andre forskere på de britiske øyer¹⁰ har gjort flere studier i fotballfeltet, kan en likevel konkludere med at det finnes svært lite fotballforskning innen fagområdene sosiologi, og også lite innen det tilgrensende området sosialantropologi (Hognestad, 2004, 2005). Frode Ohr og Hallgeir Gammelsæter (2002) har gjort studier om penger, ledelse og identitet i norsk fotball, samt fotballøkonomi. Knut Helland (2003) har studert sport, medier og journalistikk. Kari Fasting (1995) har studert kvinnelige topputøvere i fotball i Norge, USA og Sverige. Donna Woodhouse (2001) fra England har sammenlignet utviklingen av kvinnefotballen i England, USA og Norge. Giulianotti (1999) har bl.a. gjort et forsøk på å skape en egen fotballsosiologi ved å skrive boka *Football: A Sociology of the Global Game* eller på norsk, den globaliserte

4 (Andersen, 2005; Andersson, 2002; Árnason, 2004; Bangsbo, 1993; Brooks, 1980; Fundberg, 2003; Hognestad, 2004; Jordet, 2004; Karp, 2000; Martin, 1979; Miller, 2004; Mwaanga, 2003; Nilsson, 1993; Ommundsen, 1992; Papanikolaou, 1993; Skogvang, 2006; Syrjä, 2000; Tysvær, 1990; Wienecke & Deutsche Sporthochschule Köln, 1993)

5 (Árnason, 2004; Hognestad, 2004; Jordet, 2004; Miller, 2004; Ommundsen, 1992; Skogvang, 2006; Tysvær, 1990)

6 (Andersson, 2002; Fundberg, 2003; Karp, 2000; Nilsson, 1993)

7 Se: (Cabri, Reilly, & Araújo, 2005; Clarys, Stibbe, & Reilly, 1993; Hughes, Bangsbo, & Reilly, 1997; Murphy, Reilly, & Spinks, 2002; Reilly, 1988). Konferansene ble arrangert i: I) 1987 (Liverpool), II) 1991 (Eindhoven), III) 1995 (Cardiff), IV) 1999 (Sydney) og V) 2004 (Lisboa).

8 Se for eksempel (Archetti, 1997, 1999, 2003).

9 Se for eksempel (Armstrong & Giulianotti, 1997; Giulianotti, 1998, 1999; Giulianotti, Bonney, & Hepworth, 1994; Giulianotti & Williams, 1994).

10 Se for eksempel (Brown, 1998; Sugden & Tomlinson, 1998; Whannel & Tomlinson, 1986).

fotballens sosiologi. Også han konkluderer med at innenfor sosiologien er fotball et lite utforsket felt, og etterlyser fotballforskning på de britiske øyer innen følgende områder av sosiologien (op.cit:169-171, min oversettelse):

1) mangfoldet i fotballkulturer, 2) spillestiler og estetikken i fotball, 3) den kulturelle hybriditeten av fotball relatert til andre idretter, 4) hvordan fotball reflekterer sosiale ulikheter i vid forstand spesielt med hensyn til alder, etnisitet, kjønn og klasse, 5) den daglige administreringen av fotballklubber, 6) mer forskning gjennom feltarbeid istedenfor det han kaller ”lenestol teori” der forskere bruker avisreportasjer og sekundærkilder, og 7) en mye mer kritisk og teoretisk sofistisert innfallsvinkel i studier av fotballkultur.

Ut i fra fotballforskning i Norge kan en også slutte seg til at flere av disse punktene bør utforskes nærmere. I Norge kan en si at fotballforskningen i stor grad har vært preget av studier rundt fysiologiske faktorer, idrettsskader, spillsystemer, kampanalyser og det fotballfaglige på banen, samt psykologiske aspekter ved fotballen, eller fotball på et mikronivå. Lite forskning er gjort på fotball i en samfunnskontekst eller på makronivå.

Historikerne Matti Goksøy og Finn Olstad (2002) beskriver hvordan fotballen i Norge fra 1970- og 1980-årene i stadig økende grad ble gjenstand for en økende grad av profesjonalisering. Profesjonaliseringen skjedde både i form av lønning av spillere og støtteapparat, men også i form av endring av innhold. Fotballforbundet bygde bl.a. opp en trenerutdanningspyramide med egne kurs for A- til D-trener og et samarbeid mellom Norges idrettshøgskole og fotballforbundet ble opprettet (P. Larsen, 1977). Tomas Peterson (1989) beskriver hvordan ”leken ble alvor” i Sverige i form av lønnsarbeid og viser til hvordan en fotballspiller innehar en ”estetisk” profesjon som kan sammenlignes med profesjonelle dansere, sirkusartister, kunstnere og musikere. Goksøy og Olstad (2002) beskriver norsk fotballs påvirkning fra England både direkte og via Sverige, og Peterson (1993) utdyper hvordan Sverige var inspirert av England. Goksøy og Olstad (2002) redegjør for hvordan fotballen gikk over fra å være preget av ”selvlærte praktikere” til at fotballteori ble mer akseptert enn tidligere. De trekker fram sentrale personer i denne prosessen som Egil ”Drillo” Olsen, Nils Arne Eggen, Andreas Morisbak, Tor Røste Fossen og Kjell Schou Andreassen (op.cit. og Larsen 2003) og sier at ”fotballen ble en misjonsmark for akademikere” og at ”Teorier og ideer fikk ”praktisk liv” og ble ”omforma til en norsk treningsmodell og en tilhørende utdanningsmodell.” (Goksøy & Olstad, 2002):187) Egil ”Drillo” Olsen, som er utdannet ved og i mange år ansatt på NIH, var en meget teknisk god fotballspiller derav navnet ”Drillo” og er av mange sett på som ”den kroppsliggjorte” personen på fotballvitenskap i Norge. Olstad og Goksøy (2003):136) illustrerer dette gjennom å kalle han for ”1990-årenes Fridtjof Nansen”. De beskriver også hvordan det har vært

tre ”bølger” med intense diskusjoner om hvordan fotball skal spilles i Norge, der mesterskapstradisjoner og individuell kreativitet har reagert mot det som er blitt sagt å være en ny type systematisk spill: i 1930-årene, i 1960-årene, og med Egil Olsen in 1990-årene (op.cit.:138, min oversettelse).

Debatten rundt fotballvitenskap med utgangspunkt i spillestil og styring av ”fotball-leken” ut fra teorier og vitenskap er med andre ord ingen ny debatt, og Goksøy og Olstad (2002) gir en redegjørelse for debattene omkring estetikk kontra effektivitet.

Forskerens forhold til praksisfeltet

I takt med forandringene på slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-tallet (Goksøy & Olstad, 2002) der Norges idrettsforbund og Norges Fotballforbund sammen utviklet er en trenerutdanningspyramide, fikk teoretikere fra utdanningsinstitusjonen Norges idrettshøgskole større innflytelse på fotballfeltet. Som nevnt ble personer som både var tilknyttet NIH (Røste Fossen, Morisbak, Schou Andreassen, Eggen og Olsen) og som parallelt hadde spilt på høyt nivå i fotball, inkludert i roller i fotballforbundet. Som unge og nyutdannede begynte de å utvikle kunnskap om fotballspillet gjennom impulser både nasjonalt og internasjonalt. Tor Røste Fossen var landslagstrener i perioden 1980-1987. Andreas Morisbak er og har vært utviklingssjef i NFF siden 1975. Kjell Schou Andreassen var trener både for Viking, Bryne og herrelandslaget (1974-1977). Nils Arne Eggen var herrelandslagstrener sammen med Schou Andreassen i perioden 1974-1977, samt Rosenborg-trener bl.a. i storhetstiden i Champions League i 1995-2002. Egil ”Drillo” Olsen var herrelandslagstrener i perioden 1990-1998, da de kvalifiserte seg til de første VM siden 1930-årene. Han har også trent elitelag som Wimbledon i England og Fredrikstad og Vålerenga i Norge. Samtlige av disse som var med på å utvikle ny viten og kunnskap om norsk fotball var sentrale aktører i praksisfeltet selv. Andre aktører som kan nevnes som veksler mellom vitenskapsfeltet og praksisfeltet og er en del av begge er doktorgradsstipendiat og kampanalytiker for NFF Øyvind Larsen, Brann-supporter og fotballhistorieskriver Matti Goksøy, Lyn-supporter og doktorgradsstipendiat Espen Andersen, Bryne-supporter og forsker på fotballsupportere Hans Hognestad, samt undertegnede som er fotballdommer, spiller, supporter, leder og forsker på toppfotball. Som forsker på fotball innen et tverrfaglig område som idrettsvitenskap, har også jeg bare siste måneden vært i flere av fotballens ulike kontekster og vandret den nevnte runddansen innen praksisfeltet fotball: Dommer i landskamp England–Frankrike på Ewood Park i Blackburn med 12 084 ivrige tilskuere parallelt med direktesending på BBC, dommer i La Manga-turneringer med Toppserien og J19-landslag, der bl.a. 18-19-år gamle jenter ble utvist på grunn av slag og spark, fotballsparking i hagen med småbarn fra tre til åtte år, TV-titter på Champions League-kamp på TV eller grundige studier av Richard Giulianotti’s (1999) bok om *Football: A Sociology of the Global Game*. Et mangfold av kontekster, slik hverdagen er for mange som forsker på felt de har en genuin interesse for.

Med min fotballinvolvering, som er beskrevet nærmere i avhandlingen (Skogvang, 2006), kan jeg i metodelitteraturen defineres som en ”innenfra”¹¹ som har gjort forskning på ”egen kultur.”¹² Spradley (1980):57 drøfter hvordan en forsker som gjør etnografisk feltarbeid involverer seg ved å ”.. skifte mellom en opplevelse av å være innenfra og utenfra og ha begge deler samtidig.”¹³ Jeg opplevde å være både ”innenfra” og ”utenfra” og

11 Se f.eks.: (Clough, 1999; Paulgaard, 1997; Sparkes, 1995; Spradley, 1979, 1980; Wadel, 1991)

12 Se feks.: (Fog, 1994; Malterud, 1996; Paulgaard, 1997; Sparkes, 1995; Thagaard, 2004; Wadel, 1991)

13 Min oversettelse fra: “...altering between the insider and outsider experience, and having both simultaneously.” (Spradley, 1980)s: 57

begge deler på samme tid underveis i feltarbeidet. Flere slår fast at å være innenfra kan være både positivt og negativt¹⁴. Våre kunnskaper om feltet gir umiddelbar forståelse av fenomener som en utenforstående ikke klarer å oppfatte (Malterud, 1996). Positive sider er at du gjennom nærheten til feltet klarer å få informasjon som kan være vanskelig å få uten slik ”feltkunnskap” (op.cit.). Du kan også bedre ta hensyn til informantenes behov bl.a. ved at du for eksempel vet når det passer å snakke med trenere, spillere og støtteapparat under en fotballtrening eller at du ikke tar kontakt med trener eller spiller en time før en viktig kamp.

Nærheten til forskningsfeltet er imidlertid ikke uproblematisk og har mange fallgruver. Det kan være vanskeligere å få tak i særtrekk ved egen kultur enn ved en fremmed kultur, på grunn av ”doxa”, der vi opptrer ubevisst og tar mye for gitt (Malterud, 1996). Malterud (1996):138) slår fast at når vi studerer et fenomen, et felt eller et miljø vi kjenner godt er det en betydelig risiko for ”... *feltblindhet*”¹⁵, som kan medføre at vi bare ser det vi er vant til å se fra tidligere, at vi leter etter observasjoner som bekrefter våre egne erfaringer og forforståelse, og at vi overser viktige meldinger om spor som kan lede til ny kunnskap.” Hun sier videre at nærheten til feltet kan svekke evnen til å se alternative tolkninger og negative konklusjoner, noe som kan redusere kunnskapens pålitelighet.

Risikoen for å være for mye ”innenfra” og dermed ikke klare å skape tilstrekkelig distanse til feltet er stor. Som forsker ser jeg ting forskjellig, fordi jeg kjenner fotballen godt og fordi jeg er en ”innenfra”. ”En utenfra” vil antakelig ha ulikt fokus og dermed se ting annerledes enn meg. Det er imidlertid også en fare for at det som er kjent blir tatt for gitt (forblir doxisk) og at du dermed som forsker overser enkelte sider ved fotballen. Det kan for eksempel være at du ikke er kritisk nok til det som skjer, da du er så vant med at ”sånn er det bare”. Hva er så ”riktig avstand”, og er det mulig å snakke om hva som er ”riktig” og hva som er ”galt” når du snakker om et etnografisk feltarbeid uten å ende opp i en positivistisk tankegang?¹⁶ Som forsker bestemmes dine linser av din kunnskap, og når du er ”en innenfra” får du tilgang på noe kunnskap, og når du er ”en utenfra” får du tilgang på annen kunnskap. Det er ikke et spørsmål om hva som er ”galt” eller ”riktig”, ”sant” eller ”usant”, men hva slags type kunnskap du klarer å skaffe deg (Denzin & Lincoln, 2000; Fuglesang & Bitsch Olsen, 2004).

Det er ikke gitt at den ”beste” kunnskapen kommer via utenforstående observatører. Hvis en skal lykkes i å få kunnskap om de doxiske sidene ved toppfotballfeltet gjennom deltakende observasjon, må en imidlertid gå systematisk fram. En veksling mellom nærhet, ettertanke og kritisk refleksjon er derfor viktig (Malterud, 1996). Paulgaard (1997):90) drøfter faren for ”*kulturblindhet*”, men konkluderer med at: ”Betydningsproduksjon kan ikke sees isolert fra personlige erfaringer, uansett om forskeren er hjemme eller borte på feltarbeid.” Dette må kombineres med distanse og upartiskhet i vurderinger og analyser (Thagaard, 2004). Å ha en evne til å både se ting ”innenfra”, samt å veksle mellom å være en ”innenfra” og så trekke seg ut igjen, er trolig fruktbart for virkelig å komme under huden på aktørene og i etterkant være i stand til å skape ny kunnskap. I avhandlingen (Skogvang, 2006) beskrives og drøftes betydningen av fire ulike kombinasjoner av roller jeg hadde under feltarbeidet i toppfotballfeltet: 1) fotballspiller og feltarbeider, 2) fotballdommer og feltarbeider, 3) fotballeder og feltarbeider og 4) ”bare” feltarbeider fra Norges idretts-

14 Se f.eks.(Malterud, 1996; Paulgaard, 1997; Spradley, 1980; Thagaard, 2004; Wadel, 1991)

15 Ulike begreper brukes avhengig av fagdisiplin (sosiologi, sosialantropologi, medisin, etc.)

16 Se: (Atkinson, 1990; Denzin & Lincoln, 2000; Sparkes, 1995; Spradley, 1979, 1980; Wadel, 1991).

høgskole. Jeg problematiserer også det å være kvinne i et mannsdominert felt som toppfotball, og her kan kjønn problematiseres med hensyn til fotball og vitenskap. En ting som er gjennomgående i det meste¹⁷ av den tidligere nevnte fotballvitenskapen og bøker og i den offentlige debatten om spillestiler, kampanalyser og vitenskapeliggjøring av fotball, er at det alltid tas utgangspunkt i herrefotball. Det slås for eksempel ofte fast at ”norsk fotball ikke har hatt suksess i utlandet”, og at ”norsk spillestil ikke fungerer internasjonalt”. For mange av oss som følger med både på kvinne- og herresiden vet vi at kvinnelandslaget har hatt suksess gjennom mange år. Kvinnene har deltatt i de fleste internasjonale mesterskap og vunnet sølv i EM og gull i både VM og OL. Dette forbigås i stillhet i disse debattene og regnes ikke med for de fleste menn som drøfter og uttaler seg om kampanalyser, spillestil etc. Her er det doksisk og usagt at spillestiler defineres, vitenskapeliggjøres og drøftes ut i fra hvordan menn spiller fotball. For en kvinne som er forsker på fotballfeltet, og særlig toppfotballfeltet, og som i tillegg ikke er utdannet mer enn på B-trenernivå, vil muligens mange av disse ”gutta” også forbigå vedkommendes forskning i stillhet. Relevante ferske erfaringer fra reaksjoner på det å være kvinne og forsker på den mannsdominerte idretten fotball kan for eksempel være fra Buenos Aires, Argentina, ”Maradonas” hjemland på en konferanse i desember 2005. Da jeg skulle presentere foredraget mitt, forventet flere at jeg var sekretæren som ordnet med foilene for ”HAN” som skulle holde foredraget om fotball. Navnet mitt Bente betyr nemlig 20 på spansk og sier ikke noe om du er mann eller kvinne. Fotballvitenskapen og det meste av det som er skrevet om fotball, kan også sies å være styrt av menn på samme måten som toppfotballfeltet er det.

Forskningens relevans for praksis

Har det så noen relevans for praksisfeltet det forskningen og vitenskapen kommer fram til? Hvilken nytte kan fotballen ha av vitenskap og forskning? Øyvind Larsen er et eksempel på en sentral person i koblingen mellom fotball og vitenskap i Norge, som stipendiat på NIH, samtidig med at han gjør alle videoanalysene for Norges fotballforbunds A-landslag. Larsen (2003) gir en oversikt over hvilke strømninger som har påvirket synet på hvordan fotball skal innlæres og spilles i praksisfeltet. Han beskriver bl.a. fire viktige påvirkningsfaktorer som utviklingen av modeller i fotball har vært basert på Larsen (2001). Den første er bygd på læringsteorier og kalles ”*Modellen for spilleprinsipper*” der Allan Wade systematiserer spilleprinsippene i hel-del-hel-metoden. Dette er også arven fra England som både Norge og Sverige senere adopterte (Larsen, 2001; Peterson, 1993). Den andre er *kampanalyseforskningen*. Charles Reep er ofte kalt ”kampanalysens far”, og Larsen (2001) beskriver hvordan Reep var inspirert av Herbert Chapman, Arsenal’s manager på 1930-tallet. Reeps kampanalyser fra 1950- og 1960-tallet har hatt innflytelse på både engelsk og norsk fotballvitenskap. Egil ”Drillo” Olsen var sentral i vitenskapeliggjøringen av fotballkampen i Norge. Ifølge Larsen (2001) var inspirasjonen fra England stor for ”Drillo” både gjennom trenere som Alan Wade samt Charles Reep som var opptatt av en intens og gjennombruddsvillig spillestil. Begrepet ”spillestil” er nærmere definert av Olsen med flere (Larsen, 2001; Olsen, Holm, Larsen, Natvig, & Sigmundstad, 1998) som slår fast at spillestil ofte er

¹⁷ Eksempler på unntak er deler av Larsen (2001) og deler av Goksøy og Olstad (2002), Fasting (1995) samt Woodhouse (2001), samt egne publiseringer den siste tida (Skogvang, 2000a; 2005a).

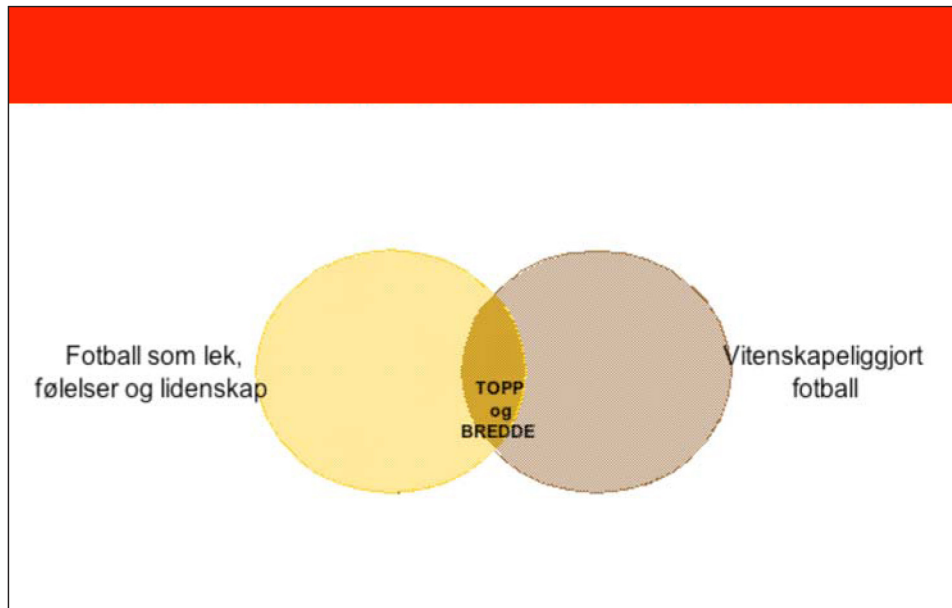
assosiert med spilleformasjoner. De definerer spillestil på tre nivåer: Strategi/filosofi, sosiokulturelle faktorer og bevisste og ubevisste faktorer utgjør nivå 1. Nivå 2 består av takikken/strategien det spilles etter som spille- og lagformasjoner, samt spillernes kapasitet og ferdigheter. Nivå 3 er kampen i seg selv med intensjoner fra spillere, trenere, inkludert taktikk, dommere, med- og motspillere. I Norge har betydningen av scoringssjanser manifestert seg i en større interesse for *hvordan* resultatene er oppnådd mer enn kampresultatet i seg selv (op.cit.). Den tredje inspirasjonskilden er en *ren psykologisk teori*, som vektlegger de relasjonelle ferdighetene. Her hadde Csikszentmihaily's bok *Bakenfor kjedsomhet og angst* innflytelse. Kjell Schou Andreassen fra Viking, Bryne og landslaget, og Cato Wadel var inspirert av dette og vektla betydningen av relasjonelle ferdigheter. Nils Arne Eggen laget sin Rosenborg-modell basert på denne teorien. Jamfør bl.a. hans begreper i "Godfot-teorien" (Eggen, 1999). Det fjerde er *det kognitive læringsparadigmet* som har dominert synet på innlæringen og ferdighetsutvikling. Larsen (2003) foreslår en "en holistisk teoretisk modell for å forstå fotball". Her vektlegges fire dimensjoner ved fotballspillet og fotballtreningen som viktig: individuelle ferdigheter, relasjonelle ferdigheter, den strukturelle dimensjonen, samt selve kampsituasjonen (op.cit.:123).

Å vitenskapeliggjøre fotball ble i lang tid sett på som negativt, og fortsatt er det mange som er skeptisk til teoretiseringen av "leken med ballen". Det slås fast at fotballpraksis generelt er både konservativ og fiendtlig til teori (Larsen, 2001). Mange anser det som "vold på leken" å forske på og teoretisere fotball både i "Fotballens vugge" England og her i Norge. Et eksempel er professor i statsvitenskap og ivrig Vålerenga-tilhenger Trond Nordby. Han skriver bl.a. følgende i en kronikk (Nordby & www.ntnu.no, 1998): "Levende fotball er intet mindre enn en kunstform som forener lidenskap og vitenskap. Selv miraklet kan oppleves der ute på banen. Jeg sier bare: Maradona." Han sier i samme kronikk at: "Olsens tallanalyser er positivismens midlertidige triumf," og kritiserer Egil "Drillo" Olsens kampanalyser som firkantet og fjernt fra følelsene og lidenskapen på banen og tribunen. En latterliggjøring av "Drillos" kampanalyser gjøres så seint som 20.april 2006 av Kirkebøen i Aftenposten (Kirkebøen, 2006), og følges opp med debatt i nasjonale og lokale aviser bl.a. i Østlendingen 22.april 2006 "Når fotballen blir firkantet" (Fridtun, 2006). Peterson (2000) viser til en tilsvarende debatt i Sverige der fotballen i seg selv blir delt mellom dikotomiene "god" og "underholdende" kontra "dårlig" og "kjedelig", og som endte med et forbud mot å spille "slik" fotball fra Svenska Fotbollsforbundet i 1980. Larsen (2001:76) beskriver debatten i Norge slik:

Som kontrast til de gamle guruene, vil dagens trenere og fotballforbund gjøre kunnskapen tilgjengelig for publikum, og i dag må budskapet ha en mye større kommersiell verdi enn tidligere. Som følge av dette misliker mange medlemmer i fotballfamilien denne spillestilen og mener den er enkel og primitiv. Direktører og investorer ønsker å se mer av Ruud Gullit's 'sexy football', men samtidig ønsker de å vinne. Dette er et stort paradoks. Reep og Olsen er uansett fortsatt villig til å ofre den flyktige skjønnheten av en estetisk stil til fordel for effektivitet.

Norge har ikke sett maken til suksess med herrelandslaget i fotball de senere årene som under den såkalte "Drillo-epoken". Å slå Brasil to ganger for herrene ble av de som kritiserte Drillo sett på som en seier for Norge, men et nederlag for fotballen. Uansett hva kritikerne

av ”Drillo” sier, kan ingen ta fra han og hans medarbeidere at hans utvikling og gjennomføring av spillesystemer og bruk av videoanalyser, vitenskap og teoribasert kunnskap på fotballspillerne på banen, har gitt det norske herrelandslaget en suksess de verken før eller siden har sett maken til.

Ved hjelp av denne figuren vil jeg forsøke å illustrere debatten omkring fotballeken og den vitenskapeliggjorte fotballen, samt linken mellom forskning og praksis. Jeg har beskrevet en ambivalens mellom det å vitenskapeliggjøre fotballen og samtidig fjerne seg fra fotballen som lek, følelser, lidenskap, entusiasme og underholdning. Men behøver dette å være en motsetning, og hvor stor er skjæringsfeltet der leken og vitenskapen møtes? Figuren viser møtet mellom fotballfeltet og Akademia, eller vitenskapsfeltet. Fotballfeltet er her preget av lek, følelser og lidenskap både når det er snakk om fotball i bredden og også for mange tilskuere på tribunen eller spillere på banen i toppfotballen. Vitenskapeliggjort fotball vil være fotball satt i system ut i fra spillesystemer, kampanalyser, støtteapparat i form av vitenskapelig personell som utdannede fysiske trenere, personer som analyserer video fra kampene, medisinsk støtteapparat osv. Hvor stort møtepunktet vil være er for eksempel avhengig av hva slags fotball vi snakker om, samt hvorvidt praksisfeltet oppfatter den nye viten som relevant for praksisen. Følelser, lek og lidenskap preger som regel barne- og ungdomsfotballen, men også her kan teorier og forskning være med på å sette fokus både på holdninger, normer, rammebetingelser, trenerkvalitet, topping av lag og andre forhold for å beholde gleden ved det å være i aktivitet med ballen på løkka. Faren er også at forskning som for eksempel ”Drillo” og andres kampanalyser og teorier overføres direkte på breddefotballen eller på barn som spiller fotball, gjennom at trenere ikke er skolert til å ta utgangspunkt i barns forutsetninger eller at de rett og slett kun er opptatt av å vinne fotballkamper og ikke at det skal være mest mulig lek og moro.

Jeg har tidligere beskrevet hvordan Egil ”Drillo” Olsens teorier og forskning rundt kampanalyser er et eksempel på hvordan vitenskap har hatt direkte innflytelse på det norske herrelandslaget suksess på 1990-tallet. En kan slutte at forskningen vil ha liten betydning og relevans for praksis, dersom ny kunnskap ikke tas i bruk i praksisfeltet. Å påvirke *utdanningen i praksisfeltet* vil bl.a. være viktig for at forskning skal kunne få innvirkning på

praksis. I fotball vil da bl.a. både trener- og lederutdanningen på institusjoner som Norges idrettshøgskole, samt fotballforbundets egne trener- og lederutdanninger være viktige arenaer for å ta i bruk ny kunnskap. Et eksempel på direkte nyttiggjøring av kunnskap fra forskningen er når fotballforbundet tar inn tema i egen utdanning og skolering av ledere og trenere i fotballorganisasjonen. I den senere tid har for eksempel NFF tatt i bruk Heidi Eng's (2003) forskning om homonegativitet i idretten og satt det på dagsorden i forbundets leder- og trenerutdanning.

Helt til slutt skal jeg ta et eksempel fra praksisfeltet som kan billedliggjøre temaet temnet i artikkelen "Drømmen om å bli proff". Min doktoravhandling (Skogvang, 2006) beskriver hvordan kvinnelige fotballspillere drømmer om å bli proff og kunne leve av fotballen. Her skal jeg fortelle hvordan den samme drømmen lever blant smågutter på 10-11 år. Spilleren gis her navnet "Ravra-Hans" og går i klassen til Mikkel. "Ravra-Hans er 11 år og drømmer om å bli proff fotballspiller. Han bor på Hedmarken og er med på ski-treninga om vinteren kun for å få vinteren til å gå. Ofte dropper han skitreninga fordi han heller vil sitte hjemme og se på fotballkamper på TV. "Ravra-Hans" har sett fotballproffene på TV, og i hans verden med nasjonale og internasjonale fotballspillere på TV-skjermen hver dag, er det en selvfølge at han også skal blir proffspiller. Han får imidlertid ikke så god tid til å trene når han skal se fotball på TV hver dag. De mannlige fotballspillerne dyrkes som helter, og heltedyrkingen gjennom dagens "mediefisering" (Skogvang, 2006) av toppfotballen skaper forventninger både hos "Ravra-Hans" og andre unge gutter og menn. Hvilke forventninger og hvilken virkelighetsoppfatning dette skaper blant barn og unge burde være gjenstand for fremtidig forskning. Samtidig kan en spørre seg hvilken betydning en slik overdreven fokus på fotballspillende menn har på fotballspillende kvinner i yngre alder.

Oppsummering og tanker videre

Avslutningsvis ønsker jeg å summere opp denne runddansen mellom fotball, vitenskap, forskerens forhold til praksisfeltet samt forskningens relevans for praksis. Forskning og vitenskap vil definitivt kunne ha innflytelse på praksisfeltet. Hvorvidt det får det, vil imidlertid både være avhengig av hvilket forhold forskeren har til praksisfeltet og hvor relevant mottakerne, opplever at forskerens funn eller perspektiver er for praktikerens hverdag i praksisfeltet. Jeg har skissert forskning på fotball med utgangspunkt i ulike vitenskapsteoretiske paradigmer, samt ut i fra ulike perspektiver fra ulike fagfelt og fagtradisjoner. Min konklusjon er at det er svært viktig med forskning ut i fra et mangfold av paradigmer og fagtradisjoner, da ulike perspektiver både på vitenskap og ulike innfallsvinkler på praksisfeltet ofte vil bidra med ny kunnskap og utfylle hverandre. Tverrfagligheten i idrettfeltet og idrettsforskningen, inkludert fotballfeltet, er for meg sentral. For å lykkes med dette kreves både aksept av og respekt for hverandre på tvers av fagtradisjoner og paradigmer, slik Fuglesang og Bitsch Olsen (2004) synliggjør. Konklusjonen min er derfor at det trengs mer forskning på fotballfeltet, og da særlig innen samfunnsvitenskapelige temaer og studier av fotballens betydning og rolle i samfunnet, samt andre sosiologiske innfallsvinkler på ulike sider av fotballen, som for eksempel en kritisk analyse av fotballorganisasjonen.

Litteraturliste

- Alvesson, M., & Sköldberg, K. (1994). *Tolkning och reflektion : vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersen, T. E. (2005). *How do football injuries occur? : video analysis of injury situations and mechanisms in elite football*. Oslo: Faculty of Medicine Unipub.
- Andersson, T. (2002). *Kung fotboll : den svenska fotbollens kulturhistoria från 1800-talets slut till 1950*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag.
- Archetti, E. P. (1997). *And Give Joy My Heart: Ideology and Emotion in the Argentinian Cult of Maradona*. In: Armstrong, G. & Giulianotti, R. (eds.) *Entering the Field. New perspectives on World Football*. Oxford: Berg.
- Archetti, E. P. (1999). *Masculinities : football, polo and the tango in Argentina*. Oxford: Berg.
- Archetti, E. P. (2003). *Playing football and dancing tango: embodying Argentina in movement, style and identity*. In: Dyck, N. og Archetti, E.P. (eds.): *Sport, Dance and Embodied Identities*. New York: Berg.
- Armstrong, G., & Giulianotti, R. (1997). *Entering the field : new perspectives on world football*. Oxford: Berg.
- Árnason, A. (2004). *Injuries in football : risk factors, injury mechanisms, team performance and prevention*. Oslo: [Á. Árnason].
- Atkinson, P. (1990). *The Ethnographic Imagination. Textual Constructions of Reality*. New York, London.: Routledge.
- Bangsbo, J. (1993). *The physiology of soccer : with special reference to intense intermittent exercise*. Copenhagen: August Krogh Institute, University of Copenhagen.
- Brooks, B. T. (1980). *Relative effects of running surface, equipment, and competitive test conditions upon sprinting speed of football players*. Mikroform. Eugene, Or.: University of Oregon.
- Brown, A. (1998). *Fanatics! : power, identity and fandom in football*. London: Routledge.
- Cabri, J., Reilly, T., & Araújo, D. (2005). *Science and football V : the proceedings of the 5th World Congress on Science and Football*. London: Routledge.
- Clarys, J., Stibbe, A., & Reilly, T. (1993). *Science and football II : proceedings of the Second World Congress of Science and Football, Eindhoven, Netherlands 22nd-25th May 1991*. London: E & FN Spon.
- Clough, P. (1999). Crisis of schooling and the "Crisis of Representation": The Story of Rob. *Qualitative Inquiry, Vol 5, No. 3*, 428-448.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2000). *Handbook of qualitative research* (2nd ed.). Thousand Oaks, Calif.: Sage.
- Eggen, N. A. (1999). *Go'foten - veien til suksess*. Oslo: Aschehoug.
- Eng, H. (2003). *Sporting sex/uality : doing sex and sexuality in a Norwegian sports context*. Oslo, : Norwegian University of Sport and Physical Education.
- Fasting, K. (1995, June 16th 1995). *Women, top class sport and football, a study of experiences of female athletes in Norway, USA and Sweden*. Paper presented at the The Women's World Cup 1995 in Sweden, Stockholm, Sweden.
- Feyerabend, P. (1975). *Against method : outline of an anarchistic theory of knowledge*. London: NLB.
- Fog, J. (1994). *Med samtalen som udgangspunkt*. København: Akademisk forlag.
- Fridtun, K. A. (2006, 22.april 2006). Når fotballen blir firkantet. *Østlendingen*, p. 24.
- Fuglesang, L., & Bitsch Olsen, P. (2004). *Videnskapsteoi på tværs af fagkulturer og paradigmer i samfundsvidenskaberne*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Fundberg, J. (2003). *Kom igen, gubbar! : om pojkfotball och maskuliniteter*. Stockholm: Carlssons förlag.
- Gammelsæter, H., & Ohr, F. (2002). *Kampen uten ball. Om penger, ledelse og identitet i norsk fotball*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Giulianotti, R. (1998). *Hooligans and Carnival Fans: Scottish football supporter identities*, in: Armstrong and Giulianotti, R. (eds.) *Football, Cultures, Identities*. Basingstone: Macmillan.
- Giulianotti, R. (1999). *Football : a sociology of the global game*. Oxford: Polity Press ; Blackwell Publishers.
- Giulianotti, R., Bonney, N., & Hepworth, M. e. (1994). *Football, Violence and Social Identity*. Aldershot: Arena.
- Giulianotti, R., & Williams, J. e. (1994). *Game Without Frontiers: football, identity and modernity*. Aldershot: Arena.
- Goksøyr, M., & Olstad, F. (2002). *Fotball! Norges Fotballforbund 100 år*. Oslo: Norges Fotballforbund.
- Helland, K. (2003). *Sport, medier og journalistikk : med fotballandslaget til EM*. Bergen: Fagbokforl.
- Hellevik, O. (1983). *Forskningsmetode i sosiologi og samfunnsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hognestad, H. (2004). *Norway between Bergen and Middlesbrough : football identities in motion*. Oslo: [H. Hognestad].

- Hognestad, H. (2005). Fan and Scientist - a schizophrenic combination? - Notes on sports research methodologies. *Moving Bodies*, Vol. 3(No. 1).
- Hughes, M., Bangsbo, J., & Reilly, T. (1997). *Science and football III : proceedings of the Third World Congress of Science and Football, Cardiff, Wales 9-13 April 1995*. London: E & FN Spon.
- Jordet, G. (2004). *Perceptual expertise in dynamic and complex competitive team contexts : an investigation of elite football midfield players*. Oslo: Norwegian University of Sport and Physical Education.
- Karp, S. (2000). *Barn, föräldrar och idrott : en intervjustudie om fostran inom fotboll och golf*. Umeå: Pedagogiska institutionen, Umeå universitet.
- Kirkebøen, S. E. (2006, 20.april 2006). Vålerenga nesten best. *Aftenposten*, pp. 26-27.
- Kuhn, T. S. (1962). *The Structure of Scientific Revolutions* (Vol. Vol. 2). Chicago: University of Chicago Press.
- Kvale, S. (1996). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Larsen, P. (1977). *75 norske fotballår, Norges Fotballforbund 1902-1977*. Oslo: Norges Fotballforbund.
- Larsen, Ø. (2001). Charles Reep: A major Influence on British and Norwegian Football. *Soccer and Society*, Vol. 2, No.3, 58-78.
- Larsen, Ø. (2003). The Influence of Coaches and Textbooks in Norwegian Football 1960-2002: from a One-Dimensional to a Multi-Dimensional Understanding of Football. *Moving Bodies*, Vol. 1, No. 1(Football History and Culture), 116-132.
- Malterud, K. (1996). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning : en innføring*. [Oslo]: Tano Aschehoug.
- Martin, J. A. (1979). *An Examination of the leadership behavior of soccer coaches from division I and dvision III*. Ann Arbor, Mich.: UMI.
- Miller, B. W. (2004). *Cheating in Competitive Youth Football: The effect of coach-created motivational climate on sport morality*. Oslo: Norwegian Univeristy of Sport and Physical Education.
- Murphy, A., Reilly, T., & Spinks, W. (2002). *Science and football IV*. London: Routledge.
- Mwaanga, O. S. (2003). *HIV/AIDS at risk adolescent girls : empowerment through participation in top level football and edusport in Zambia*. Oslo: [O. Mwaanga].
- Nilsson, P. (1993). *Fotbollen och moralen : en studie av fyra allsvenska fotbollsföreningar*. Stockholm: [P.Nilsson].
- Nordby, T., & www.ntnu.no. (1998). Kunst, vitenskap og lidenskap - syntesen heter fotball (Publication. Retrieved 6.mai 1998, from www.org.ntnu/ud/dusker/html/9808/Kronikk.html:
- Olsen, E., Holm, J., Larsen, Ø., Natvig, S., & Sigmundstad, E. (1998). *Eventyret Drillos*. Oslo: Schibsted.
- Olstad, F., & Goksøyr, M. (2003). Revolution and Resistance. The Rise and Fall of the Norwegian Playing Style+. *Moving Bodies*, Vol 1, No 1(Football History and Culture), 133-140.
- Ommundsen, Y. (1992). *Self evaluation, affect and dropout in the soccer domain : a prospective study of young male Norwegian players*. [Oslo]: The Norwegian University of Sport and Physical Education.
- Papanikolaou, Z. (1993). *Attention in young soccer players : the development of an attentional focus training program mikroform*. [Eugene, Oreg.: Microform Publications.
- Paulgaard, G. (1997). "Feltarbeid i egen kultur - innenfra, utefra eller begge deler?" I: *Fossåskaret, E., Fuglestad, O.L. & Aase, T.H. (red.): Metodisk feltarbeid. produksjon og tolkning av kvalitative data*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Peterson, T. (1989). *Leken som blev allvar : Halmstads Bollklubb mellan folkrörelse, stat och marknad*. Lund: Arkiv.
- Peterson, T. (1993). *Den svengelska modellen : svensk fotboll i omvandling under efterkrigstiden*. Lund: Arkiv.
- Peterson, T. (2000). 'Split Visions: The Introduction of the Swedish Model in Swedish Football'. *Soccer and Society*, Vol 1, No 2, 1-18.
- Polkinghorne, D. (1989). *Changing conservations about human science*. In: *Kvale, S (red.) Issues of validity in qualitative research*. Lund: Studentlitteratur.
- Popper, K. R. (1959). *The Logic of Scientific Discovery* London: Hutchinson.
- Reilly, T. (1988). *Science and football : proceedings of the First World Congress of Science and Football, Liverpool 13-17th April, 1987*. London: E. & F.N. Spon.
- Skogvang, B. O. (2000a). *The Path to Women's World Cup in Football*. Paper presented at the Gender and Sexuality in Sport Settings, Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Skogvang, B. O. (2005a, 13th-16th June 2005). *Female Elite Players Views on Norwegian Football*. Paper presented at the Women, Fooball and Europe.
- Skogvang, B. O. (2006). *Toppfotball - et felt i forandring. Doktoravhandling* Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Sparkes, A. C. (1995). *The Textual Construction of Goodness in Interpretive Inquiry: Research Writing as Persuasive Fiction*. In: *Tiller, T, Sparkes, A.C., Kårhus, S. & Næss, F. Dowling (eds.) The Qualitativ Challenge*. Bergen: Caspar Forlag.
- Spradley, J. (1979). *The Ethnographic Interview*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Spradley, J. (1980). *Participant Observation*. New York: Holt, Rinehart & Winston.

- Sugden, J., & Tomlinson, A. e. (1998). *Who Rules the People's Game? FIFA and the contest of world football*. Cambridge: Polity Press.
- Syrjä, P. (2000). *Performance-related emotions in highly skilled soccer players : a longitudinal study based on the IZOF model*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Thagaard, T. (2004). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode.2.utgave*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tysvær, A. T. (1990). *Injuries of the brain and cervical spine in association football (soccer)*. Stavanger ,: [A. T. Tysvær].
- Wadel, C. (1991). *Feltarbeid i egen kultur*. Flekkefjord: Seek A/S.
- Whannel, G., & Tomlinson, A. (1986). *Off the ball : the Football World Cup*. London: Pluto Press.
- Wienecke, R.-E., & Deutsche Sporthochschule Köln. (1993). *Das Verhalten der Sprint- u. Ausdauerleistungsfähigkeit bei unterschiedlich trainierenden und trainingsgesteuerten Fussballspielern während einer Saison*. Köln: Deutsche Sporthochschule Köln.
- Woodhouse, D. (2001). *The Post War Development of Football for Females: A Cross Cultural and Comparative Study of England, the USA and Noreay*. (October 2001 ed.). Leicester: University og Leicester.
- www.caplex.no. (2006). Cappelen forlags elektroniske leksikon.
- www.fotball.no. (2006).